

חודש ניסן

הנהגת הטבע והנהגת ההשגחה

ניסן - ישמחו השמים ותגל הארץ [יהו"ה]

א. צירוף שם הוי"ה של חודש ניסן נמצא בפסוק "ישמחו השמים ותגל הארץ" (תהלים צו, יא). ויש להבין כיצד מתקשרת השמחה הנפלאה שיש בכל הבריאה כפי שמתואר בפסוק זה, למהותו של חודש ניסן.

ובמושכל ראשון, החודש שבו מוזכר ענין השמחה הוא דווקא חודש אדר, וכמאמר חז"ל (תענית כט, א) "משנכנס אדר מרבין בשמחה", אולם רש"י מפרש: "משנכנס אדר - ימי נסים היו לישראל פורים ופסח". ומפורש בדבריו שכוונת חז"ל "משנכנס אדר מרבין בשמחה" גם לחודש ניסן, בו יצאו בני ישראל ממצרים בנסים גדולים. אך עדיין צריכים אנו להטעים את הדברים, מה עומק משמעות השמחה שבימי חודש ניסן.

והנה אדרבה, עיון בפרשיות התורה בהם נאמר חיוב השמחה מראה על כך שדווקא בחג הפסח, לא מפורש חיוב השמחה. ארבע פעמים נזכר בתורה חובת השמחה ברגלים: שלש פעמים בחג הסוכות (ויקרא כג, מ - דברים טז, יד - ושם פסוק טו), ופעם אחת בחג השבועות (דברים טז, יא). כמו כן אין אומרים הלל שלם בימי חג הפסח [מלבד היו"ט הראשון]. ואם כן, מתחדדת איפוא השאלה מדוע דווקא בפסוק ממנו יוצא צירוף שם הוי"ה השייך לחודש ניסן מודגש ענין השמחה. וכן קשה, היכן מוצאים את חובת השמחה בחג הפסח, עד שכל החודש נקרא חודש של שמחה.

שמחה וגילה - תמידיות והתחדשות

ב. בפסוק "ישמחו השמים ותגל הארץ" מוצאים אנו שני מושגים: שמחה וגילה. בהגדרת המושגים מהי שמחה ומהי גילה נאמרו פירושים הפוכים על ידי המלבי"ם והגר"א.

המלבי"ם (תהלים צו, יא) כתב: "יש הבדל בין שמחה ובין גיל. השמחה היא התמידית, והגיל הוא על דבר מתחדש, בעת תתנהג ההנהגה לפי הסדר הקבוע יצדק "שמחה" על דבר הטוב המתמיד, ובעת יבוא הטוב לפי המעשה, לא לפי

החוק הקבוע, יצדק "גיל". ואחר שהנהגת ה' מצד זה מסודרת בין טבע והשגחה, **שהשמים** פועלים תמיד לפי סדורם הטבעי המתמיד והם **ישמחו** תמיד, ובכל זאת תגיע ההנהגה אל **הארץ** לפי המעשה ויתחדש שם טוב ושפע לפי הגמול, לא לפי החיים המסודרים, ויצדק בה **גילה**".

וכך גם כתב המלבי"ם בפירושו לספר משלי (כג, כד-כה) בביאור הפסוקים: "גיל יגיל אבי צדיק ויולד חכם ישמח בו, ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך", ובספר איוב (ג, כב) על הפסוק: "השמחים אלי גיל ישישו כי ימצאו קבר", וז"ל: "השמחה היא התמידית, והגיל מורה על דבר מתחדש, כמו מציאה ובשורה טובה וכדומה". ובמקומות נוספים (תהלים טז, ט - ישעיה טז, ז).

ויש להביא מקור לפירוש המלבי"ם מדרשת חז"ל (ילקוט שמעוני שם, רמז תרמח) "ישמח לבי, בדברי תורה ויגל כבודי, במלך המשיח", ומבואר שהשמחה היא בדבר תמידי - בדברי תורה, והגיל, הוא בדבר מתחדש - במלך המשיח.

אולם הגר"א בביאורו לספר משלי מפרש הפוך מפירושו של המלבי"ם. וז"ל בביאור הפסוק (משלי כג, כד) "גיל יגיל אבי צדיק ויולד חכם ישמח בו" - "ההבדל שבין גילה לשמחה הוא, כי **גילה בא על דבר תמידיות, ושמחה היא בדבר שנתחדש** כמו בהיוולד בן לאדם, אזי בעת היוולדו ישמח אביו, ואחר כך כל ימי הבן, הוא גילה לאביו, וזה שאמר - ישמחו השמים, כי בארץ לא יחודש דבר" כי אין כל חדש תחת השמש", ואין בארץ אלא מאשר נתון לה, משא"כ בשמים יחודש תמיד, כמו שכתוב (תהלים יט, ו) "יום ליום יביע אומר", וזהו "ישמחו השמים ותגל הארץ".

ויש להבין האם אכן נחלקו המלבי"ם והגר"א מן הקצה לקצה, או שמא יש דרך להעלות את דברי שניהם לקנה אחד.

נתקשה משה על מולד הלבנה

ג. על הפסוק "החודש הזה לכם ראש חדשים" (שמות יב, ב) הביא רש"י בשם המכילתא: "נתקשה משה על מולד הלבנה, באיזו שיעור תראה ותהיה ראויה לקדש, והראה לו באצבע את הלבנה ברקיע ואמר לו כזה ראה וקדש". וכמובן, דבריהם אומרים דרשני, וכי תופעה זו של חידוש הלבנה לא היתה מוכרת וידועה למשה רבנו - ומדוע התקשה על מולד הלבנה.

מאמר ידוע נוסף הקשור לחודש ניסן, מובא בדברי רש"י בתחילת חומש בראשית:

"אמר רב יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל". וידועה קושית הקדמונים, היאך נוכל להתחיל בפרשת החודש הזה, ולא לספר על בריאת העולם ומעשי האבות, יסודות האמונה ומסורת העם היהודי.

תשרי - הנהגת הטבע, ניסן - הנהגת ההשגחה

ד. בביאור הדברים נקדים את דברי מהר"ם שיק (או"ח תשובה קפד) שהזכרנו במאמר בחודש אדר ב'.

המהר"ם שיק מתייחס לקביעות ראש השנה בתשרי, בו בזמן שחכמי ישראל פסקו כדעת רבי יהושע שבניסן נברא העולם. ומבאר המהר"ם שיק שיש בעולם שתי הנהגות - הנהגת הטבע והנהגת ההשגחה. ההנהגה הטבעית היא על ידי הבריאה, והנהגת ההשגחה היא על ידי התורה ועל ידי ישראל המקיימים את התורה. ועיקר קיום התורה, הוא בגוף ובנפש, דהיינו במחשבה ובשכל. ראש השנה הוא היום שנברא בו העולם, והתחילה ההנהגה הטבעית. ואילו ניסן, זמן יציאת בני ישראל ממצרים הוא היום המסמל את הנהגת ההשגחה.

והדברים ביסודם כתובים במקומות רבים במש"כ המהר"ל שהתורה משלימה את הבריאה. וז"ל בספרו גור אריה בפרשת תזריע (ויקרא יג, ב) - "כשם שמקדים בבריאה חיה ועופות, הכי נמי בתורתן, דאין התורה אלא גמר תיקונם. ובשביל כך אמרו (שבת פט, א) הוסיף ה"א בשישי, לומר שכל מעשה בראשית היו תלויים ועומדים עד שישי בסיון, אם יקבלו ישראל התורה - מוטב, ואם לאו - יחזרו לתוהו ובוהו. וזה מפני שאין גמר בריאתן רק על ידי התורה, שהיא מתקן העולם, והוא עיקר תיקונו, ואם לא יקבלו - יחזרו לתוהו ובוהו, שאין כאן תיקון, ולפיכך הכל שם בריאה הוא".

כעין זה כתב המהר"ל בספרו תפארת ישראל (פרק נח) וז"ל: "שהתורה שנתן השי"ת הוא תיקון עולם הזה, ובשביל תיקון עולם הזה להישיר בני אדם אל תכלית הטוב שיהיו טובים בעולם הזה ויהיה מציאות עולם הזה כמו שראוי להיות, כך נתן לנו התורה, וזה כי השי"ת ברא את העולם הזה, והעולם הזה הוא בעל חסרון בוודאי, ובו ברא יצר הרע, ונראה כאילו היה הבריאה חסרה וצריך להשלמה, ואין השלמת העולם רק בתורה".

ומובן זה של השלמת הבריאה על ידי התורה והמצוות טמון בדברי המהר"ם

שיק, כי מלבד ההנהגה הטבעית שנקבעה בבריאת העולם, הושלם מהלך ההשגחה בראש חודש ניסן, שהוא זמן תחילת הקשר הישיר בין הקב"ה לעם ישראל, כאשר ניתנה מצות קידוש החודש והתחדשה הנהגת ההשגחה שהיא על ידי התורה.

ואכן בדברי הפתיחה לפירוש העמק דבר על חומש שמות, מביא הנצי"ב את דברי הבה"ג שספר שמות נקרא "ספר השני" מכיון שהוא ספר ההמשך של חומש בראשית, כי ספר שמות העוסק ביציאת מצרים וקבלת התורה מהווה המשך והשלמה לספר בראשית, לבריאת העולם.

ראוי היה לפתוח את התורה בתכלית הבריאה - התורה

ה. ממוצא הדברים מבוארת קושיית רב יצחק שהיה צריך להתחיל את התורה מ"החודש הזה לכם", והזכרנו לעיל את קושיית הקדמונים, היאך נוכל להתחיל בפרשת החודש הזה, ולא לספר על בריאת העולם ומעשי האבות, יסודות האמונה ומסורת העם היהודי.

אולם לפי המבואר אין זו קושייה, כי בוודאי שאין כוונת רב יצחק להקשות שהתורה תתחיל מ"החודש הזה לכם", ולהשמיט את מעשה בראשית והאבות, אלא שסדר התורה יהיה שונה, דהיינו לפתוח את התורה במצוה הראשונה שנצטוו בה ישראל שזהו הדבר הראשון בחשיבותו, ורק אחר כך לספר על מעשה בראשית והאבות.

ונראה, שהעדיפות לסדר את התורה בסדר זה היא כמבואר לעיל שכל תכלית הבריאה היא התורה, ואין הבריאה מושלמת ללא התורה, וכפי שהוסיף וביאר המהר"ל בספרו גור אריה (בתחילת חומש בראשית) וז"ל: "אמרו רז"ל, בשביל התורה שנקראת ראשית, ובשביל ישראל שנקראו ראשית. ויראה לומר, מה שנברא העולם בשביל אלו שני דברים, דכתיב (משלי טז, ד) כל פועל ה' למענהו. ר"ל, כל מה שנברא בעולם בשביל הקב"ה נברא ולכבודו נברא, כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו (ישעיה מג, ז), ואין כבוד מן הנבראים אלא כאשר יקיימו את מצוותיו ועובדים אותו, ואין זה רק באומה הישראלית, ועליהם נאמר (שם פסוק כא) עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו, שלכן יצרתי אותם, כדי שיספרו תהילתי. וישראל אינם עובדים להקב"ה אלא במצוותיו שמקיימים את התורה, וזה בשביל ישראל ובשביל התורה נברא העולם". וכדברים אלו כתב המהר"ל גם בספרו נצח ישראל (פרק י) וז"ל: "ואמרו במדרש, בשביל ישראל ברא שמים וארץ, והם ישראל כדכתיב (ירמיה ב) קודש ישראל ראשית

תבואתו, כי בשביל ראשית התבואה אדם זורע כל התבואה. כך ישראל הם ראשית תבואתו, ובשבילם ברא את הכל".

כלומר, מאחר וכל העולם לא נברא אלא בשביל עם ישראל והתורה, מן הראוי להתחיל את התורה ב"תכלית" - התורה והמצוות ועם ישראל, ורק אחר כך לספר את כל הבריאה ומעשי האבות, עד יציאת מצרים.

ולפי המבואר לעיל, עומק ביאור הדברים הוא כפי שהגדיר המהר"ם שיק, שבבריאת העולם הונהגה ההשגחה הטבעית, וביציאת מצרים התחדשה הנהגת ההשגחה באמצעות התורה. ולפי זה אמנם יש להקשות, היות והבריאה ומהלך ההשגחה וההנהגה בעולם באו בד בבד לכדי שלמות כשנצטוו במצוה הראשונה, החודש הזה לכם ראש חדשים, הרי שהיה צריך לפתוח במצוה זו שהיא שלמות הבריאה "ומה טעם פתח בבראשית", וזהו עומק קושיית רב יצחק, ועל כך תירץ "משום כח מעשיו הגיד לעמו".

התורה משלימה את הבריאה

ו. ומכיון שהתורה משלימה את הבריאה מבואר הבדלי הדינים, בין התקופה שקדמה לקבלת התורה לתקופה שלאחריה. וזאת משום שלפני קבלת התורה, כאשר הבריאה עדיין לא הגיעה לשלמותה, היתה מציאות אחת, ואילו לאחר השלמת הבריאה כאשר ניתנה התורה, נוצרה מציאות חדשה שמחייבת דינים אחרים משהיה קודם לכן.

לדוגמא, פרשת מכירת הבכורה. בפרשת תולדות דנו הראשונים בקושיה היאך חלה מכירת הבכורה והרי ההלכה היא שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ובאותה שעה לא היתה לבכורה שום ממשות [כי חלות הבכורה היא רק לענין העבודה במשכן שהיתה על ידי הבכורות]. וכתב האור החיים (בראשית כה, לא) על קושיה זו: "לפי שהיה קודם הדיבור, ומאן לימא לן שלא היה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם".

וכתב הגאון מקוטנא בספרו ישועות מלכו (פרשת תולדות ד"ה האחרונים) בביאור הדבר, מדוע קודם מתן תורה היה אדם מקנה גם דבר שלא בא לעולם, על פי דברי חז"ל (שבת פח, א) "מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, ה"א יתירה למה, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם, אם ישראל מקבלים את התורה אתם מתקיימים ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו". נמצא שקודם

מתן תורה היתה כל הבריאה עדיין בגדר דבר שלא בא לעולם, שעדיין לא היה בנמצא שום דבר קבוע, רק הכל היה תלוי במתן תורה, לכן היה שייך חלות קנין גם על דבר שלא בא לעולם.

הרי לנו, שלפני קבלת התורה, כל מהות העולם היתה אחרת, וגם הדינים היו שונים.

ובאמת הדברים מתבארים בתוספת ביאור על פי מש"כ הרמב"ם בפירוש המשניות למסכת חולין (פרק שביעי, משנה ג) וז"ל: "כל מה שאנו מרחקים או עושים היום אין אנו עושים אלא במצות הקב"ה על ידי משה רבינו ע"ה, לא שהקב"ה אמר זה לנביאים שלפניו, כגון זה שאין אנו אוכלים אבר מן החי אינו מפני שהקב"ה אסר אותו לנח, אלא לפי שמשא אסר עלינו אבר מן החי במה שצונו מסיני שיתקיים איסור אבר מן החי. וכמו כן אין אנו מלין מפני שאברהם אבינו ע"ה מל עצמו ואנשי ביתו, אלא מפני שהקב"ה צוה אותנו על ידי משה רבינו שנמול כמו שמל אברהם אבינו ע"ה. וכן גיד הנשה אין אנו הולכים אחר איסור יעקב אבינו, אלא מצות משה רבינו ע"ה, הלא תראה מה שאמרו תרי"ג מצות נאמרו לו למשה מסיני, וכל אלו מכלל המצות". ומבואר שלפני מתן תורה היה קיום התורה והמצוות בגדר אחר מקיומה לאחר שניתנה התורה.

וכי מה שמחה יש לו לאדם אלא בדברי תורה בלבד

ז. והנה בדברי חז"ל מבואר מהי "שמחה" אמיתית.

מובא במסכת שבת (ל, ב) ש"בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת מפני שדבריו סותרין זה את זה. ומאי דבריו סותרין זה את זה, כתיב (שם ז, ג) טוב כעס משחוק, וכתיב (ח, ב) לשחוק אמרתי מהולל, כתיב (ח, טו) ושבתתי אני את השמחה, וכתיב (ח, ב) ולשמחה מה זו עושה. לא קשיא, ושבתתי אני את השמחה - שמחה של מצוה, ולשמחה מה זו עושה - זו שמחה שאינה של מצוה, ללמדך שאין שכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק, ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דבר בטלים, אלא מתוך דבר שמחה של מצוה, שנאמר (מלכים ב ג, טו) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'". והגמרא נוקטת להלכה: "אמר רב יהודה, וכן לדבר הלכה, אמר רבא, וכן לחלום טוב" - שצריכים להיות בשמחה. והגמרא מביאה שלפני שרבה היה פותח את שיעורו לבני הישיבה היה אומר "מילתא דבדיחותא". מפורש בזה, שהשמחה החיובית והאמיתית היא שמחה של מצוה.

וכן מובא בתנא דבי אליהו (פרק יח) "ובזמן שישראל עוסקין בתורה ועושין צדקה ומשפט הקב"ה שמח בהן, ומגיד להן שמחתן יהא עד סוף כל הדורות, שנאמר (תהלים קלב, יג) כי בחר ה' בציון אוה למושב לו, זאת מנוחתי עדי עד וגו', וכך אמר להם הקב"ה לישראל, בני, וכי מה שמחה יש לו לאדם אלא בדברי תורה בלבד, הא כל המשמח בכסף וזהב באבנים טובות ומרגליות, מה שמחתו בהן לאחר מיתה, הלא לאחר שמחתך מות, אם כן מה יתרון לכל שמחתו, אבל אתם בני, בואו ושמחו עם התורה שמחה שלימה כדרך שאני משמח בכם לעד ולעולמי עולמים, שנאמר (ישעיה סה, יח) כי אם שישו וגילו עדי עד". הרי לנו שרק באמצעות התורה זוכה אדם להגיע לשמחה אמיתית.

וכן מבאר גם בעל ספר העקידה (שער טז) מהי השמחה המושלמת: "כי השמחה מעידה על שלשה דברים המשותפים לכל המצוות: [א] על שלימות המעשה. [ב] יורה על שלמות הפועל בכוונותיו השלמות, כי הכוונות הנפסדות מעציבות הנפש החצובה ממקור עליון. [ג] שמחה בהגעת התכלית מהמעשים. על כן לא תמצא שמחה באמת בעניינים הזמניים שאין טובתם שלמה, כי אם בדברים האלוקיים שמעשיהם ותכליתם באים כאחד".

ולכן השמחה היא עיקר גדול בעבודת ה', כפי שהרחיב וביאר הרמח"ל במסילת ישרים (פרק יט) וז"ל: "השמחה היא עיקר גדול בעבודה, והוא מה שדוד מזהיר ואומר (תהלים ק, ב) עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה, ואמרו רז"ל (שבת ל, ב) אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה. ועל הפסוק שזכרנו למעלה, עבדו את ה' בשמחה אמרו במדרש, כשתהיה עומד להתפלל יהא לבך שמח עליך שאתה מתפלל לאלקים שאין כיוצא בו, כי זאת היא השמחה האמיתית שיהיה לבו של אדם עלו על שהוא זוכה לעבוד לפני אדון יתברך שאין כמוהו, ולעסוק בתורתו ובמצותיו שהם השלימות האמיתי והיקר הנצחי".

השמחה בחודש ניסן -

על שלימות הבריאה בשביל התורה ובשביל ישראל

ח. מכל האמור לעיל מבינים אנו מדוע שלמות השמחה היא בחודש ניסן.

שהרי כמבואר - העולם נברא בשביל שני דברים, התורה וישראל. ושני דברים אלו הגיעו לשלמות בחודש ניסן, ולכן גם השמחה הגיעה לשלמות בחודש זה.

התורה - בראש חודש ניסן נצטוו בני ישראל במצוה הראשונה: "החדש הזה

לכם ראש חדשים", ולכן מאחר והשמחה האמיתית בבריאה היא בתורה ובמצוות, כאשר נצטוו במצוה הראשונה, הגיעה השמחה לשלמות.

וכתב השפת אמת (פרשת בא, תרמ"ב) לבאר את דברי חז"ל (תנחומא בא, פרשה ח) "משארותם צרורות בשמלותם על שכמם" (שמות יב, לד) - "שהיו מחבבין המצוות", שהטעם לחביבות מיוחדת זו: "להיות כי היתה מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל וקיבלוה בשמחה. וזה היה הכנה לכל הדורות שיוכלו להרגיש שמחה בעשיית המצוה. ושמחה של מצוה הוא דבר גדול שניתקן כל האדם בכח שמחה זו. וידעו בני ישראל היטב כי כל הגאולה היתה כדי שיכנסו בכלל עובדי ה', והיה עיקר השמחה שלהם בהגאולה על ידי שזכו להיכנס בכלל עבדי ה'. כמו שכתוב (פסוק מא) יצאו כל צבאות ה', ונטו שכמם לקבל עול מצוותיו בשמחה. ולכן גם כן מקיימים בני ישראל לדורות מצות מצה בליל פסח בשמחה, כמאמר חכמינו ז"ל (שבת קל, א) מצוות שקיבלו בשמחה עדיין עושים בשמחה".

ומבואר שהשמחה האמיתית בשלמותה היתה כשנצטוו בני ישראל במצוה הראשונה במצרים, וכמבואר לעיל, שהשמחה של קבלת המצוה ועשייתה היא גם שמחת כל הבריאה - ובאה לידי ביטוי יחד עם התורה והמצוות, ורק על ידי כך יש שמחה אמיתית.

ישראל - המהר"ל (נצח ישראל, פרק י) כותב ש"ישראל לא היו לעם קודם שיצאו ממצרים". ומבואר בדבריו, כי רק יציאת מצרים עשתה את בני ישראל ל"עם". ומעתה מבואר ששלמות השמחה בחודש ניסן היא גם מצד מה שהבריאה נבראה בשביל ישראל, ולכן בחודש ניסן כשנוצר "עם" ישראל, הגיעה הבריאה לשלמותה.

ניסן - חודש שמחת הבריאה המושלמת בשמחת התורה והמצוות

ט. לכן צירוף שם הוי"ה השייך לחודש ניסן נמצא בפסוק "ישמחו השמים ותגל הארץ". אמנם נכון שמחה גדולה היתה לשמים והארץ ביום שנבראו, אולם לא היתה זו שמחה מושלמת אלא שמחה זמנית, שכן עדיין לא היתה תורה ולא נצטוו במצוות. ולכן רק כשנצטוו במצוה הראשונה "החודש הזה לכם ראש חדשים", היתה שמחת כל הבריאה מושלמת. ולכן דווקא חודש ניסן מסמל את השמחה של הבריאה בשמחת התורה והמצוות.

ולפי זה מבואר מדוע לא יכל משה רבנו להבין את ענין קידוש החודש ומולד הלבנה "באיזו שיעור תראה ותהיה ראויה לקדש", אף שבוודאי תופעה זו של חידוש

הלבנה היתה מוכרת וידועה לו משכבר הימים. כי משה רבנו רגיל היה לשמחת השמים והארץ לפני שניתנו התורה והמצוות, שהרי עדיין לא נתחדש אצלו עניין שמחת הבריאה בקיום התורה והמצוות - ולכן התקשה בהבנת מולד הלבנה.

לאור הדברים שנתבארו לעיל, יתכן ואפשר לשלב את פירוש המלבי"ם **שהשמחה היא התמידית, והגיל הוא על דבר מתחדש**, ופירוש הגר"א **שהגילה בא על דבר תמידיות**, ואילו **השמחה היא בדבר שנתחדש**. כי מצב של שמחה תמידית שייך רק בשמחה של תורה ומצוות, כמבואר לעיל שרק לאחר שנצטוו בני ישראל במצוה הראשונה הגיעה הבריאה למצב של שמחה מושלמת. ומשום כך, פעמים והשמחה היא התמידית - כאשר השמחה היא מתוך תורה ומצוות. אך כאשר אין השמחה מתוך תורה ומצוות, אין זו שמחה תמידית, כי אין זו שמחה מושלמת.